

APUVÄLINEIDEN, HOITOTARVIKKEIDEN JA PALVELUASUMISEN KORVAAMINEN LAKISÄÄTEISESSÄ TAPATURMA- VAKUUTUKSESSA

APUVÄLINEIDEN, HOITOTARVIKKEIDEN JA PALVELUASUMISEN KORVAAMINEN LAKISÄÄTEISESSÄ TAPATURMAVAKUUTUKSESSA

Sisältö

1. Yleistä	3
2. Sairaanhoidon ja lääkinnällinen kuntoutus – käsitteiden erot eri järjestelmissä	4
3. Sairaanhoidon ja kuntoutuksen apuvälineet – käsitteiden erot eri järjestelmissä	5
4. Sairaanhoidon apuvälineet	6
4.1. Sairaanhoidon yhteydessä tarvittavat hoitotarvikkeet ja apuvälineet	6
4.2. Sairaanhoidon yhteydessä tarvittavien hoitotarvikkeiden ja apuvälineiden hankkiminen ja korvaukset vapaa-ajan tapaturmissa sekä sellaisissa tapaturmissa, jotka ovat sattuneet ja ammattitaudeissa, jotka ovat ilmenneet ennen 1.1.2005	7
4.3. Sairaanhoidon yhteydessä tarvittavien hoitotarvikkeiden ja apuvälineiden hankkiminen ja korvaukset, kun tapaturma on sattunut tai ammattitauti ilmennyt 1.1.2005 tai sen jälkeen	9
5. Kuntoutuksen apuvälineet	9
6. Palveluasuminen	11
6.1. Palveluasumisen sisältö	11
6.2. Palveluasuminen ja sen lisäkustannusten korvaaminen	12
6.3. Apuvälineiden, muutostöiden ja henkilökohtaisen avustajan korvaaminen tapaturmavakuutuksen kuntoutuksena	13
7. Apuvälineiden korvaaminen ulkomailla asuville	14
7.1. EU- ja ETA-maat	14
7.1.1. Etuuksia koskevat säännökset	14
7.1.2. Menettely etuuden korvaamisessa	15
7.2. Muut maat	16

1. Yleistä

Tämä kiertokirje sisältää ohjeet sairaanhoidon avohoidon apuvälineiden ja hoitotarvikkeiden sekä kuntoutuksen apuvälineiden korvaamisesta ja vakuutuslaitosten kustannusvastuusta niissä. Vuoden 2005 alusta tuli voimaan ns. täyskustannusuudistus, jossa näiden välineiden ja tarvikkeiden korvaamisen laajuus ei muuttunut. Palveluiden järjestämisen vastuu on myös työtapaturmissa ja ammattitaupeissa edelleenkin kunnalla tapauksen sattumisajasta riippumatta - sen sijaan tapaturmavakuutuslain perusteella maksettavan korvauksen suuruus riippuu sattumisajasta.

Käytännön korvaustoiminnassa erityisesti ennen vuotta 2005 sattuneiden tapauksien kohdalla yllä mainittua vastuunjakoja ei ole aina noudatettu. Apuvälineitä ja hoitotarvikkeita on hankittu tapaturmavakuutuksen kustantamana suoraan yksityisiltä tarvikkeentoimittajilta. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista lainsäädännössä olevan vastuunjaon kannalta. Ensisijainen apuvälineiden ja hoitotarvikkeiden järjestämisvastuu on kunnilla. Vakuutuslaitokset korvaavat tapaturmapotilaan hoitoon liittyvät apuvälineet ja tarvikkeet samoin perustein kuin muunkin hoidon. Kunnan tai kuntayhtymän tekemän ilmoituksen jälkeen vakuutuslaitos voi siirtää hoidon muualle.

Tässä kiertokirjeessä on lisäksi ohje palveluasumisen korvaamisesta, koska se liittyy samaan aihepiiriin ja kohderyhmään. Korvauskäytännössä vakiintunut palveluasumisesta aiheutuneiden lisäkustannusten korvattava määrä nostettiin vuoden 2005 alusta lain tasolle ja siitä säädetään nyt tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) 7 §:n 2 momentin 7 kohdassa.

Työtapaturmassa loukkaantuneelle tai ammattitautiin sairastuneelle korvataan tapaturmavakuutuslain (608/1948) 15 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan sairaanhoitona lääkärin määräämät lääkkeet ja hoitotarvikkeet. Apuvälineitä voidaan korvata joko sairaanhoitona tapaturmavakuutuslain 15 a §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla tai kuntoutuksena tapaturmavakuutuslain perustella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 6 §:n 1 momentin 7 kohdan tai 7 §:n 2 momentin 4 ja 5 kohdan nojalla.

Sairaanhoitona korvattavien hoitotarvikkeiden osalta ei ole aikaisempaa ohjeistusta, joskin tapaturma-asiain korvauslautakunnan kiertokirjeessä 2/2001, joka sisältää toimintakykyyn liittyvän kuntoutuksen ohjeistusta, on käsitelty asiaa lähinnä rajanvetokysymyksenä sairaanhoidon ja kuntoutuksen välillä.

Apuvälineiden ja palveluiden kirjo on erittäin laaja. Apuvälineissä on nähtävissä sekä lääketieteen että tekniikan kehittyminen. Myös palveluasumisen sisältö on monipuolistunut. Palveluasuminen ei ole enää pelkästään palvelutaloasumista, vaan asuminen voidaan järjestää eri tavoin.

Korvauskäytännössä apuvälineiden ja palveluasumisen kentän ymmärtämisen tekee ongelmalliseksi palveluiden muuttumisen lisäksi myös se, että käsitteiden sisältö on määritetty muualla kuin tapaturmavakuutuslaissa. Lisäksi samoja termejä voidaan terveydenhuollossa käyttää eri merkityksessä kuin tapaturmavakuutusjärjestelmässä.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta on lakisääteinen elin, jonka tehtävänä on edistää tapaturmavakuutuslain mukaisen korvaustoimen yhtenäisyyttä antamalla yleisohjeita ja lausuntoja. Tapaturma-asiain korvauslautakunnan toimintaa sääntelevät tapaturmavakuutuslain (608/1948) 30 b § 1 mom, 30 c ja 30 d §, valtioneuvoston asetus tapaturma-asiain korvauslautakunnasta (965/2002) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus asioista, joista vakuutuslaitoksen on pyydyttävä tapaturma-asiain korvauslautakunnan lausunto (873/2002).

2. Sairaanhoidon ja lääkinnällinen kuntoutus – käsitteiden erot eri järjestelmissä

Sairaanhoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen käsitteet eroavat toisistaan terveydenhuoltoa ja lakisääteistä tapaturmavakuutusjärjestelmää koskevissa lainsäädännöissä. Nämä erot ovat aiheuttaneet epäselvyyttä myös sairaanhoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämistä ja kustannuksia koskevassa vastuunjaossa julkisen terveydenhuollon ja tapaturmavakuutusjärjestelmän välillä.

Kansanterveyslain (66/1972) 14 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan kunnan tulee järjestää kunnan asukkaiden sairaanhoidon, johon luetaan lääkärin suorittama tutkimus ja hänen antamansa tai valvomansa hoito ja lääkinnällinen kuntoutus. Kansanterveyslain 14 §:n 3 momentin mukaan kunnan tehtävänä on huolehtia kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun sairaanhoidoon kuuluvan lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisestä siltä osin kuin sitä ei ole säädetty kansaneläkelaitoksen tehtäväksi. Lääkinnälliseen kuntoutukseen luetaan kuntouttavien hoitotoimenpiteiden lisäksi kuuluvaksi neuvonta, kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävä tutkimus, apuvälinehuolto sekä sopeutumisvalmennus- ja ohjaustoiminta ja muut näihin rinnastettavat toiminnot siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Erikoissairaanhoidolain (1062/1989) 1 §:n 2 momentin mukaan erikoissairaanhoidolla tarkoitetaan tässä laissa lääketieteen ja hammaslääketieteen erikoisalojen mukaisia sairauden ehkäisyyn, tutkimiseen, hoitoon, lääkinnälliseen pelastustoimintaan sekä lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluvia terveydenhuollon palveluja. Erikoissairaanhoidolain 1 §:n 3 momentin mukaan lääkinnälliseen kuntoutukseen luetaan kuntouttavien hoitotoimenpiteiden lisäksi kuuluvaksi neuvonta, kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävä tutkimus, apuvälinehuolto sekä sopeutumisvalmennus- ja ohjaustoiminta ja muut näihin rinnastettavat toiminnot siltä osin kuin kuntoutusta ei ole säädetty kansaneläkelaitoksen tehtäväksi.

Lääkinnällisen kuntoutuksen sisältö on määritelty kansanterveyslaissa ja erikoissairaanhoidolaissa lähes samalla tavoin. Molempien lakien mukaan lääkinnälliseen kuntoutukseen luetaan kuuluvaksi kuntouttavien hoitotoimenpiteiden lisäksi neuvonta, kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävä tutkimus, apuvälinehuolto sekä sopeutumisvalmennus- ja ohjaustoiminta. Lääkinnällisestä kuntoutuksesta annetun asetuksen (1015/1991) 1 §:n mukaan lääkinnällinen kuntoutus on osa kansanterveyslaissa ja erikoissairaanhoidolaissa tarkoitettua sairaanhoidon.

Tapaturmavakuutusjärjestelmässä lääkinnällisellä kuntoutuksella tarkoitetaan tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (jäljempänä kuntoutuslaki) mukaista työ- tai toimintakykyä edistävää kuntoutusta. Lääkinnällisen kuntoutuksen sijasta tapaturmavakuutusjärjestelmässä käytetään nimitystä toimintakykykuntoutus ja kuntoutuksen apuväline.

Tapaturmavakuutusjärjestelmässä sairaanhoidon ja kuntoutuksen rajanvedolla on korvausperusteen kannalta merkitystä, koska sairaanhoidon korvataan tapaturmavakuutuslain 15 – 15 b §:n mukaan ja kuntoutuksesta aiheutuvat kulut kuntoutuslain mukaan. Kustannuksien osalta erolla on merkitystä silloin, kun vahinko on sattunut ennen 1.1.2005, koska silloin vakuutuslaitoksen korvausvastuu sairaanhoidosta kattaa vain asiakasmaksuisuuden, mutta kuntoutuksesta korvattavasta vastuu kattaa kustannukset kokonaan.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta on lakisääteinen elin, jonka tehtävänä on edistää tapaturmavakuutuslain mukaisen korvaustoimen yhtenäisyyttä antamalla yleisohjeita ja lausuntoja. Tapaturma-asiain korvauslautakunnan toimintaa sääntelevät tapaturmavakuutuslain (608/1948) 30 b § 1 mom, 30 c ja 30 d §, valtioneuvoston asetus tapaturma-asiain korvauslautakunnasta (965/2002) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus asioista, joista vakuutuslaitoksen on pyydyttävä tapaturma-asiain korvauslautakunnan lausunto (873/2002).

Tapaturmavakuutuksen oikeus- ja korvauskäytännössä välittömään sairaanhoitoon liittyvä, kansanterveyslain tai erikoissairaanhoitolain perusteella annettu lääkinnällinen kuntoutus korvataan tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettuna sairaanhoitona. Tapaturma- ja ammattitautipotilaiden kohdalla välittömään sairaanhoitoon kuuluvina pidetään pääsääntöisesti niitä laitostuntoutusjaksoja, jotka toteutetaan vuoden kuluessa vammautumisesta.

3. Sairaanhoidon ja kuntoutuksen apuvälineet – käsitteiden erot eri järjestelmissä

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineen käsite terveydenhuollossa on määritelty lääkinnällisestä kuntoutuksesta annetun asetuksen 4 §:ssä. Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineitä ovat em. säännöksen mukaan lääkinnällisin perustein todetun toimintavajavuuden korjaamiseen tarkoitettut välineet, laitteet tai vastaavat, joita vajaakuntoinen henkilö tarvitsee selviytyäkseen päivittäisissä toiminnoissaan. Apuvälineisiin luetaan myös kuntoutuksessa tarvittavat hoito- ja harjoitusvälineet

Tapaturmavakuutusjärjestelmässä eroa sairaanhoidon ja kuntoutuksen apuvälineiden välille ei tehdä ajallisella määrittelyllä (esim. aika tapaturman sattumisesta tai ammattitaudin ilmenemisestä), vaan ratkaisevaa on apuvälineen tarkoitus. Tapaturmavakuutusjärjestelmässä sairaanhoidon apuvälineitä käytetään hoidossa parantamaan tai lieventämään sairautta tai vammaa ja niiden oireita, ylläpitämään elintoimintoja tai terveydentilaa, kun taas toimintakykykuntoutuksen apuvälineitä käytetään ylläpitämään ja parantamaan vahingoittuneen suoriutumista päivittäisissä toiminnoissa.

Tapaturmavakuutukseen ja terveydenhuollon lainsäädäntöön liittyvän terminologian erojen vuoksi on aina harkittava, onko kysymyksessä sairaanhoidon vai kuntoutuksen apuväline.

Vahingoittuneen kannalta tällä erottelulla ei ole merkitystä "täky-aikana", koska kummasakin tapauksessa korvaus apuvälineistä suoritetaan todellisten kulujen mukaan terveyskeskukselle tai sairaanhoitopiirille taikka kotikunnan sosiaalitoimelle. Rajanvedolla on merkitystä kuitenkin apuvälineiden hankinnassa ja laskutuksessa, sillä sairaanhoidon apuvälineiden kustannuksia vakuutuslaitokset eivät pääsääntöisesti korvaa suoraan palveluntuottajille/ tavarantoimittajille, vaan vahingoittunut ohjataan hankkimaan apuvälineet ensisijaisesti perusterveydenhuollosta, koska hoitotarvikkeet järjestää terveyskeskus.

Ennen 1.1.2005 sattuneiden tapaturmien ja ilmenneiden ammattitautien osalta erottelulla on merkitystä, koska sairaanhoidon apuvälineet korvataan sairaanhoitokustannuksina asiakasmaksulain mukaan. Sen sijaan lakisääteinen tapaturmavakuutus vastaa lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden kustannuksista kansanterveyslain 14 §:n 4 momentin ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 5 §:n 7 kohdan perusteella.

Kansanterveyslain 14 §:n 4 momentin mukaan kunta ei ole lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisvastuustaan huolimatta kuitenkaan vastuussa niistä kustannuksista, jotka aiheutuvat lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden hankkimisesta, niiden käytön opetuksesta,

Tapaturma-asiain korvauslautakunta on lakisääteinen elin, jonka tehtävänä on edistää tapaturmavakuutuslain mukaisen korvaustoimen yhtenäisyyttä antamalla yleisohjeita ja lausuntoja. Tapaturma-asiain korvauslautakunnan toimintaa sääntelevät tapaturmavakuutuslain (608/1948) 30 b § 1 mom, 30 c ja 30 d §, valtioneuvoston asetus tapaturma-asiain korvauslautakunnasta (965/2002) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus asioista, joista vakuutuslaitoksen on pyydyttävä tapaturma-asiain korvauslautakunnan lausunto (873/2002).

huollosta ja uusimisesta, jos apuvälineen tarve perustuu tapaturmavakuutus- tai liikennevakuutuslain nojalla korvattavaan vahinkoon tai ammattitautiin.

Tällaisten välineiden ja laitteiden hankkimisesta, niiden käytön opetuksesta, huollosta ja uusimisesta aiheutuvat kustannukset korvataan tapaturmavakuutuksesta todellisten kustannusten mukaan tapaturmavakuutuksen kuntoutuslain 7 §:n 2 momentin 3 kohdan perusteella. Vaikka tapaturmavakuutusjärjestelmä korvaa apuvälineiden hankinta- ja käyttökulut, kunta tai sairaanhoitopiiri on terveydenhuollon lakien perusteella vastuussa apuvälineiden järjestämisestä esimerkiksi apuvälineyksikön kautta.

Todettakoon tässä yhteydessä, että Stakesissa on valmisteilla uusi kansallinen apuvälineluokitus, joka sisältää erittäin yksityiskohtaisen luettelon hoidon ja kuntoutuksen apuvälineistä, ja on jatkossa todennäköisesti hyödynnettävissä myös tapaturmavakuutuksessa.

4. Sairaanhoidon apuvälineet

4.1. Sairaanhoidon yhteydessä tarvittavat hoitotarvikkeet ja apuvälineet

Sairaalassa tai muussa laitoksessa hoidettavan vahingoittuneen hoitoon ja myös hoitomak-suun sisältyvät hoitoon tarvittavat lääkkeet ja hoitotarvikkeet, eikä niistä makseta eri korvausta.

TapVakL 15 b §:n 4 momentin mukaan avohoidossa olevalle vahingoittuneelle korvataan TapVakL 15 a §:n 2 – 4 kohdassa tarkoitettu sairaanhoidosta korvaus aiheutuneiden tarpeellisten kustannusten mukaan.

Sairaanhoidoon kuuluvia ovat kaikki sellaiset hoitovälineet, sidostarpeet ja laitteet, jotka on annettu hoitotarkoituksessa. Alla on esimerkinluonteisesti lueteltu sairaanhoidon hoitotarvikkeiksi ja sairaanhoidon apuvälineiksi katsottavia laitteita ja välineitä.

Sairaanhoidon hoitotarvikkeet:

Sairaanhoidon hoitotarvikkeita ovat esimerkiksi katetrit, vaipat, suojakäsineet, sidostarvikkeet, puhdistusaineet, hoitovoiteet, narupussi, ruiskut, neulat ja avannepusit.

Sairaanhoidon apuväline:

Sairaanhoidona korvattavia hoito- ja apuvälineitä (erotuksena kuntoutuksena korvattavien osalta) ovat esimerkiksi:

- kehon sisään asennettavat laitteet (esim. tekonivelet, tekomykiöt, tekoläpät, sydämen-tahdistimet),
- jonkin elimen toiminnan vajavuuden vuoksi tarvittavat muut laitteet (esim. kotidialyysilaitteet, insuliinipumput, happirikastimet),
- normaalia toipumisprosessia tukevat väliaikaiset tukisidokset ja -liivit, sänky tai pyörä-tuoli toipumisvaiheessa
- kivun ja spastisiteetin hoitoon tarkoitettut laitteet (esim. lääkeinfuusiopumput, TNS-laitteet, epiduraalstimulaattorit)

Tapaturma-asiain korvauslautakunta on lakisääteinen elin, jonka tehtävänä on edistää tapaturmavakuutuslain mukaisen korvaustoimen yhtenäisyyttä antamalla yleisohjeita ja lausuntoja. Tapaturma-asiain korvauslautakunnan toimintaa sääntelevät tapaturmavakuutuslain (608/1948) 30 b § 1 mom, 30 c ja 30 d §, valtioneuvoston asetus tapaturma-asiain korvauslautakunnasta (965/2002) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus asioista, joista vakuutuslaitoksen on pyydyttävä tapaturma-asiain korvauslautakunnan lausunto (873/2002).

Tapaturmavakuutuksessa sairaanhoitona korvataan lisäksi myös mm. silmälasit, piilolinsit, kuulokojeet ja ortopediset erikoisjalkineet. Sairaanhoidon apuvälineiden hankintakulujen lisäksi korvataan myös niiden korjaamisesta ja uusimisesta aiheutuvat tarpeelliset kulut. Kunnallisessa terveydenhuollossa näitä pidetään lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineinä.

Kotisairaanhoito:

Kotisairaanhoito on terveystieteiden, terveydenhoitajan, erikoissairaanhoitajan, sairaanhoitajan ja perushoitajan antamia palveluja henkilölle, joka kykenee sairaudestaan huolimatta asumaan kodissaan, mutta joka tarvitsee apua sairautensa tai vamman vaatimisesta hoitotoimenpiteissä ja voimien seurannassa. Kotisairaanhoito on ammatillista toimintaa, jossa potilaan luona käydään tilapäisesti tai säännöllisin välein ja joka perustuu hoitosuunnitelmaan. Sairaanhoitoa potilaan kotona voi järjestää myös erikoissairaanhoito. Kotisairaalahoitosta puhuttaessa tarkoitetaan potilaan kotona järjestettävää erikoissairaanhoitoa tai tehostettua kotisairaanhoitoa.

Kotisairaanhoitoa ei ole säädetty maksuttomaksi terveyspalveluksi, joten siitä aiheutuvat kustannukset kuuluvat vakuutuslaitoksen korvattaviksi. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) 5 § 1 kohta). Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen (912/1992) 3 §:n 1 momentin mukaan jatkuvasta kotisairaanhoidosta voidaan periä palvelun laadun ja määrän, palvelun käyttäjän maksukyvyn sekä perheen koon mukaan määräytyvä kohtuullinen kuukausimaksu. Tilapäisestä kotisairaanhoidosta peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen 3 §:n 5 momentin mukaan käyntikohtainen maksu. Erikoissairaanhoidon järjestämisestä potilaan hoidosta kotona peritään mainitun asetuksen 3 §:n 6 momentissa säädetty maksu.

Vuoden 2004 jälkeen sattuneiden vahinkojen osalta kustannukset korvataan kuntalaskutuksen mukaisesti palvelun järjestäneelle terveystieteiden tai sairaanhoitopiirille.

4.2. Sairaanhoidon yhteydessä tarvittavien hoitotarvikkeiden ja apuvälineiden hankkiminen ja korvaukset vapaa-ajan tapaturmissa sekä sellaisissa tapaturmissa, jotka ovat sattuneet ja ammattitaudeissa, jotka ovat ilmenneet ennen 1.1.2005

Otsikossa mainittujen vahinkojen osalta tapaturmavakuutuksesta suoritetaan sairaanhoidon avohoidon hoitotarvikkeista ja apuvälineistä korvaus vahinkoa kärsineelle häneltä mahdollisesti perityn asiakasmaksulain mukaisen potilasmaksun suuruusena. Yleensä kyseessä olevat tarvikkeet ovat olleet kuitenkin vahingoittuneelle maksuttomia.

Sosiaali- ja terveysministeriö on lähettänyt 14.1.1999 terveystieteiden ylläpitäville kunnille ja kuntayhtymille kirjeen "terveystieteiden hoitotarvike- ja hoitovälinejakelu". Kirjeessä todetaan, että vakiintuneena osana terveystieteiden järjestämää sairaanhoitoa on eräiden pitkäaikaisten sairauksien hoidossa ja seurannassa tarpeellisten hoitovälineiden ja -tarvikkeiden jakaminen vastikkeetta potilaille heidän yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta on lakisääteinen elin, jonka tehtävänä on edistää tapaturmavakuutuslain mukaisen korvaustoimen yhtenäisyyttä antamalla yleisohjeita ja lausuntoja. Tapaturma-asiain korvauslautakunnan toimintaa sääntelevät tapaturmavakuutuslain (608/1948) 30 b § 1 mom, 30 c ja 30 d §, valtioneuvoston asetus tapaturma-asiain korvauslautakunnasta (965/2002) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus asioista, joista vakuutuslaitoksen on pyydyttävä tapaturma-asiain korvauslautakunnan lausunto (873/2002).

Sosiaali- ja terveysministeriö suositteli kirjeessään menettelyn jatkamista huolimatta siitä, että aikanaan lääkintöhallituksesta annettu ohjeistus oli kumoutunut. Suomen Kuntaliitto on antanut 19.1.1999 asiasta tämän suosituksen sisältävän yleiskirjeen 3/80/99. Näiden perusteella sairaanhoitotarvikkeita annetaan potilaille, joilla on hoitosuhde terveyskeskukseen ja joiden hoidon tarpeen arvioidaan jatkuvan yli kolme kuukautta.

Vakuutuslaitosten korvauskäytäntö vuosien mittaan on liukunut siihen, että tavarantoimittajat ovat toimittaneet hoitotarvikkeet suoraan vahingoittuneen tilauksen mukaan. Hallituksen esityksessä tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen sairaanhoitokorvausten täyskustannusvastuun toteuttamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 158/2004), on otettu kantaa sairaanhoidon ja kuntoutusta koskevan vastuunjakoon vakuutusjärjestelmien ja julkisen terveydenhuollon välillä. Tästä johtuen menettelytapojen tarkistaminen myös ennen 1.1.2005 ja vapaa-aikana sattuneissa vahingoissa on tarkoituksenmukaista. Käytännön menettelyssä on otettava huomioon kunkin vahingoittuneen yksilöllinen tilanne ja käytännön mahdollisuudet menettelyn muuttamiseen. Muutoksen toteuttamiselle on varattava riittävästi aikaa, jotta hoitosuhde ehditään järjestää ja sopia tarvittavista sairaanhoitotarvikkeista.

Sairaanhoidon hoitotarvikkeiden ja apuvälineiden hankkimiseksi vahingoittunut tulisi jatkossa ohjata olemaan yhteydessä kotikuntansa terveyskeskukseen, joka huolehtii tavaroiden tilaamisesta ja toimittamisesta vahingoittuneelle, jos potilaalla on hoitosuhde terveyskeskukseen ja hoidon tarpeen arvioidaan jatkuvan yli kolmen kuukauden ajan.

Terveyskeskusten välillä voi olla eroja siinä, miten paljon ne luovuttavat vahingoittuneille hoitotarvikkeita. Näin ollen saattaa syntyä tilanteita, joissa vahingoittunut katsoo, ettei hän saa käyttöönsä tarpeelliseksi katsomiaan hoitotarvikkeita. Hoitotarvikkeisiin tyytymätön terveyskeskuksen potilas voi tehdä asiasta potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) mukaisen muistutuksen asianomaisen hoitopaikan vastaavalle johtajalle. Hoitotarvikkeiden korvaamisesta tapaturmavakuutuksesta päättää viime kädessä vakuutuslaitos, jonka päätöksestä vahingoittunut voi valittaa.

Jos vakuutuslaitos on aikaisemmin yleensä korvannut hoitotarvikkeita ja apuvälineitä suoraan apuvälineiden tuottajille, vakuutuslaitoksen tulisi etukäteen informoida potilaan lisäksi terveyskeskusta ja tavarantoimittajia menettelyn muutoksesta kirjallisesti hyvissä ajoin. Terveyskeskukset eivät ole velvollisia suorittamaan maksuja sairaanhoitotarvikkeiden toimittajille, jollei terveyskeskus ole etukäteen hyväksynyt tilausta. Terveyskeskuksilla on oma hoitotarvikevarasto, josta hoitosuhteen perusteella voidaan luovuttaa hoitotarvikkeita. Hoitotarvikehankinnat on yleensä kilpailutettu eivätkä terveyskeskukset siksi käytä muita tavarantoimittajia.

Sairaanhoidon apuvälineiden, kuten esimerkiksi edellä mainituista esimerkeistä kehon sisään asennettavan kipupumpun, osalta vakuutuslaitos korvaa ennen 1.1.2005 ja vapaa-aikana sattuneissa vahingoissa ainoastaan asiakasmaksun.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta on lakisääteinen elin, jonka tehtävänä on edistää tapaturmavakuutuslain mukaisen korvaustoimen yhtenäisyyttä antamalla yleisohjeita ja lausuntoja. Tapaturma-asiain korvauslautakunnan toimintaa sääntelevät tapaturmavakuutuslain (608/1948) 30 b § 1 mom, 30 c ja 30 d §, valtioneuvoston asetus tapaturma-asiain korvauslautakunnasta (965/2002) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus asioista, joista vakuutuslaitoksen on pyydyttävä tapaturma-asiain korvauslautakunnan lausunto (873/2002).

4.3. Sairaanhoidon yhteydessä tarvittavien hoitotarvikkeiden ja apuvälineiden hankkiminen ja korvaukset, kun tapaturma on sattunut tai ammattitauti ilmennyt 1.1.2005 tai sen jälkeen

Vahingoista, jotka ovat sattuneet 1.1.2005 tai sen jälkeen suoritetaan tapaturmavakuutuksesta sairaanhoidon avohoidon hoitotarvikkeista ja apuvälineistä vahingoittuneelta perityn asiakasmaksun lisäksi kunnalle täyskustannusmaksu. Täyskustannusmaksun suorittaminen edellyttää, että vakuutuslaitokselle on tehty asiakasmaksulain 13 b §:n mukainen ilmoitus viimeistään 10 päivän kuluessa hoidon alkamisesta eikä vakuutuslaitos ole ilmoittanut hoidon siirtämisestä muualle.

Vakuutuslaitoksella on kuitenkin oikeus 1.1.2005 tai sen jälkeen sattuneiden vahinkojen osalta valita vahinkoa kärsineen tarvitsemien sairaanhoidon hoitotarvikkeiden ja hoito- ja apuvälineiden toimittajataho. Toisin sanoen vakuutuslaitos voi ohjata vahingoittuneen antamallaan maksusitoumuksella hankkimaan tarvitsemansa hoitotarvikkeet ja apuvälineet esimerkiksi sopimuskumppaniltaan. Tästä on ilmoitettava terveyskeskukselle kirjallisesti.

Mikäli vakuutuslaitos ei käytä edellä mainittua ohjausoikeuttaan, vahingoittunutta on neuvottava olemaan sairaanhoidon hoitotarvikkeiden ja apuvälineiden hankkimiseksi yhteydessä kotikuntansa terveyskeskukseen, koska kunta on hoitosuhteen aikana ja hoidon tarpeen kestäessä yli kolme kuukautta velvollinen järjestämään vahinkoa kärsineelle hänen tarvitsemansa hoitotarvikkeet ja apuvälineet. Ensimmäisessä mahdollisessa vahingoittuneelle annettavassa päätöksessä vahingoittunut on ohjattava kääntymään terveyskeskuksen puoleen hoitosuhteen järjestämiseksi.

5. Kuntoutuksen apuvälineet

Kuntoutuslain 7 §:n 1 momentin yleismääritelmän mukaan kuntoutuksena korvataan, siltä osin kuin sitä ei ole säädetty kansanterveyslain (66/1972) mukaisesti terveyskeskuksen tai erikoissairaanhoitolain (1062/1989) mukaan sairaanhoitopiirin tehtäväksi, kuntoutujan työ- tai toimintakyvyn tai sosiaalisen toimintakyvyn ja suoriutumisen edistämiseksi ja ylläpitämiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset. Korvaaminen edellyttää hoitolaitoksen ilmoitusta vakuutuslaitokselle tapaturmapotilaan apuvälineen tarpeesta ja sen hinnasta niin, että vakuutuslaitos voi antaa maksusitoumuksen apuvälineen hankkimiseksi. Vakuutuslaitoksen on välittömästi ilmoitettava asiasta hoitolaitokselle.

Lääkinnällisellä kuntoutuksella tarkoitetaan tapaturmavakuutuksessa työ- tai toimintakyvyn liittyviä, muuhun kuin välittömään sairaanhoitoon kuuluvia kuntoutustoimenpiteitä.

Kansanterveyslain ja erikoissairaanhoitolain mukaan lääkinnälliseen kuntoutukseen luettaisiin kuntouttavien hoitotoimenpiteiden lisäksi mm. apuvälinehuolto. Järjestämisvastuu tässäkin asiassa kuuluu siis viime kädessä kotikunnalle. Kunta ei kuitenkaan ole korvausvastuussa kustannuksista, jos kyseessä on työtapaturma tai ammattitauti, vaan se voi tehtyään ilmoituksen ja arvion kustannuksista ja maksusitoumuksen saatuaan laskuttaa korvausvelvollista vakuutuslaitosta.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta on lakisääteinen elin, jonka tehtävänä on edistää tapaturmavakuutuslain mukaisen korvaustoimen yhtenäisyyttä antamalla yleisohjeita ja lausuntoja. Tapaturma-asiain korvauslautakunnan toimintaa sääntelevät tapaturmavakuutuslain (608/1948) 30 b § 1 mom, 30 c ja 30 d §, valtioneuvoston asetus tapaturma-asiain korvauslautakunnasta (965/2002) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus asioista, joista vakuutuslaitoksen on pyydyttävä tapaturma-asiain korvauslautakunnan lausunto (873/2002).

Terveysterveys- ja apuvälinepalvelut ovat osa lääkinneellistä kuntoutusta. Apuvälineitä lainataan tai annetaan käyttöön sekä erikoissairaanhoidosta (keskussairaalat ja aluesairaalat) että perusterveydenhuollosta (terveyskeskukset) kunnallisen terveydenhuollon potilaille, joilla on hoitosuhde terveyskeskukseen tai sairaalaan. Keskussairaaloissa toimii apuvälineisiin erikoistuneita yksiköitä, jotka vastaavat erityisesti kalliista, harvinaisista, teknisesti tai erityistietämystä vaativista apuvälineistä (esim. sähköpyörätuolit, henkilönostimet, seisomatelineet, sähkötoimiset hoitosängyt). Jos erikoissairaanhoidon tai terveyskeskuksen vastaa asiakkaansa tai potilaansa sairauden tai vamman hoidosta, se huolehtii yleensä myös apuvälinepalveluista. Muussa tapauksessa perusapuvälinepalveluista vastaa perusterveydenhuolto.

Tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 7 §:n 2 momentin 3 kohdan perusteella kuntoutuksen kustannuksina korvataan vamman tai sairauden aiheuttamien toiminnan rajoitusten vuoksi tarpeellisten apuvälineiden määräämisestä, soveltamisesta, hankkimisesta, käyttöön luovuttamisesta, käyttöön harjaannuttamisesta sekä huollosta tai uusimisesta aiheutuvat kustannukset.

Selkäydinvammaisten ja vaikeasti aivovammaisten akuuttia sairaalahoitoa seuraa useimmiten välittömään sairaanhoitoon sisältyvänä lääkinneellisenä kuntoutuksena hoitojakso jossa-kin yksityisen palveluntuottajan laitoksessa. Lähettävänä tahona on tällöin sairaanhoitopiiri, joka pyytää hoitojaksoon vakuutusyhtiöltä maksusitoumuksen. Tämä tapahtuu lähettämällä vakuutusyhtiölle hoitosuunnitelma ja kustannusarvio, josta selviää lääkinneellisen kuntoutuksen tarve joko kunnallisessa tai yksityisessä laitoksessa. Vakuutuslaitos voi antamalla maksusitoumuksen hyväksyä hoitosuunnitelman tai siirtää kustannuksellaan tapaturmapotilaan haluamaansa hoitolaitokseen.

Laitoshoidon tai kuntoutusjakson aikana tehdään myös apuvälinekartoitus, joka laitoksen tulee toimittaa hoitojakson tilanneelle terveydenhuollon yksikölle. Sairaanhoitopiirin apuvälineyksikkö tai erikoissairaanhoidon hoitoyksikkö, kuten kuntoutusosasto, selvittää tämän jälkeen apuvälineiden hankintaväylät, hankkii kustannusarvion ja toimittaa selvityksen vakuutuslaitokselle. Selvitystä pidetään samalla maksusitoumuspyyntönä, johon yhtiön on vastattava mahdollisimman nopeasti. Tästä pääsäännöstä voidaan tapauskohtaisen harkinnan perusteella poiketa niissä tilanteissa, joissa tämä menettely merkittävästi viivästyttäisi kuntoutukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja/tai kotiuttamista (esim. vastaamattomilla ensimmäisen pyörätuolin ja sen käytössä tarvittavien välineiden sovitusta ja hankintaa). Tällöin maksusitoumus voidaan myöntää suoraan yksityisen laitoksen kartoituksen perusteella, tarvittaessa VKK:ta konsultoiden.

Vakuutuslaitoksella on 1.1.2005 ja sen jälkeen sattuneissa vahingoissa oikeus valita apuvälineiden toimittaja.

Kuntoutuksena korvattavien apuvälineiden kustannusten korvaamiseen ei täyskustannusvastaavuus tuonut muutoksia, koska aiemminkin kuntoutuslain perusteella korvattiin kustannukset kokonaan.

Vakuutuskuntoutus VKK r.y. on toteuttanut apuvälineyhteistyöprojektin Oulun yliopistollisen keskussairaalan apuvälineyksikön kanssa, ja tarkoituksena on saavutettujen myönteisten kokemusten perusteella siirtää työskentelymalli muihinkin sairaanhoitopiireihin. Tä-

Tapaturma-asia- korvauslautakunta on lakisäätöelimen, jonka tehtävänä on edistää tapaturmavakuutuslain mukaisen korvaustoimen yhtenäisyyttä antamalla yleisohjeita ja lausuntoja. Tapaturma-asia- korvauslautakunnan toimintaa sääntelevät tapaturmavakuutuslain (608/1948) 30 b § 1 mom, 30 c ja 30 d §, valtioneuvoston asetus tapaturma-asia- korvauslautakunnasta (965/2002) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus asioista, joista vakuutuslaitoksen on pyydyttävä tapaturma-asia- korvauslautakunnan lausunto (873/2002).

män vuoksi vakuutuslaitosten on tarkoituksenmukaista antaa toimeksianto VKK:lle myös apuvälineasian kartoittamiseksi mahdollisimman pian niissä tapauksissa, joissa on kyse ensimmäisestä peruskuntoutusjaksosta.

Toimintakykykuntoutukseen sisältyvien apuvälineiden korvaamisesta on annettu ohjeita tapaturma-asiain korvauslautakunnan kiertokirjeissä 2/2001 ja 5/2005 sekä 5/2002. Kuntoutuksen menettelytapaohjeet on annettu Tapaturmavakuutuslaitosten liiton kiertokirjeellä 14/2005. Tämän ohjeen johdosta myös kuntoutuksen ohjeet tullaan päivittämään. Kuntoutuksen ohjeet löytyvät myös Vakuutuskuntoutus VKK r.y:n kotisivuilta www.vkk.fi.

6. Palveluasuminen

6.1. Palveluasumisen sisältö

Palveluasumisen sisältö ja erityisesti toteutustavat ovat muuttuneet. Palveluasumista toteutetaan nykyisin monin eri järjestelyin. Asumispalveluja voidaan järjestää sosiaalihuoltolain, vammaispalvelulain ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain nojalla.

Vammaispalvelulain (Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista, 380/1987) 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, tulkkipalvelut sekä palveluasuminen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Kunnan tulee järjestää palveluasuminen henkilölle, joka joko jatkuvasti tai muuten erityisen paljon tarvitsee toisen henkilön apua päivittäisissä toiminnoissa suoriutumisessa. Vammaispalveluasetuksen (Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista, 759/1987) 11 §:n mukaan palveluasumista järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee toisen henkilön apua päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa jatkuvaluonteisesti, vuorokauden eri aikoina tai muutoin erityisen runsaasti ja joka ei ole jatkuvan laitoshoidon tarpeessa.

Kunnan tulee antaa päätös palveluasumisesta. Päätöksestä myös ilmenee kunnan kannanotto siihen, onko vahingoittunut vammaispalvelulaissa tarkoitettu vaikeavammaisen. Tällä seikalla on merkitystä siksi, että kunnalla on regressiooikeus vakuutuslaitokseen nähden vain silloin, kun se on järjestänyt palveluasumisen vammaispalvelulain nojalla, ja vahingoittuneella on oikeus korvaukseen kuntoutuslaissa tarkoitetuista palveluasumisesta aiheutuneista lisäkustannuksista.

Vakuutuslaitoksen tulisi ohjata korvauskäsittelyn yhteydessä vaikeavammaisen henkilö mahdollisimman varhaisessa vaiheessa hakemaan palveluasumispäätös kunnalta, jotta sen viivästyminen ei muodostuisi esteeksi kotiutumiselle tai muille asumisjärjestelyille.

Palveluasuminen voidaan järjestää joko palvelutaloissa tai ryhmäkodeissa tai se voidaan järjestää omassa kodissa kotipalvelujen, henkilökohtaisen avustajan tai omaishoidon tuella. Palveluasuminen voidaan järjestää vahingoittuneen henkilön kotona kotisairaanhoidon, kotipalveluiden ja muiden tukipalveluiden avulla. Palvelut ovat osa palveluasumista.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta on lakisääteinen elin, jonka tehtävänä on edistää tapaturmavakuutuslain mukaisen korvaustoimen yhtenäisyyttä antamalla yleisohjeita ja lausuntoja. Tapaturma-asiain korvauslautakunnan toimintaa sääntelevät tapaturmavakuutuslain (608/1948) 30 b § 1 mom, 30 c ja 30 d §, valtioneuvoston asetus tapaturma-asiain korvauslautakunnasta (965/2002) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus asioista, joista vakuutuslaitoksen on pyydyttävä tapaturma-asiain korvauslautakunnan lausunto (873/2002).

Palveluasumiseen kuuluvat asunto ja asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä asukkaan jokapäiväiselle suoriutumiselle. Näitä ovat vammaispalveluasetuksen (759/1987) 10 §:n 2 momentin mukaan avustaminen asumiseen liittyvissä toiminnoissa kuten liikkumisessa, pukeutumisessa, henkilökohtaisessa hygieniassa, ruokataloudessa ja asunnon siivouksessa sekä ne palvelut, joita tarvitaan asukkaan terveyden, kuntoutuksen ja viihtyvyyden edistämiseksi. Kunnalla on oikeus järjestää palvelut esimerkiksi sosiaali-huoltolain mukaisina palveluina ja tukitoimina. Vaikeavammaiselle henkilölle palveluasuminen on subjektiivinen oikeus siinä määrin kuin hänen palveluasumisen tarpeensa edellyttää.

Palveluasuminen on osaltaan hoivapalvelua. Palveluasumiseen ei kuitenkaan kuulu kotisairaanhoidon, ei edes palvelutalossa.

Palveluasumiseen liittyvät erityispalvelut ovat asiakkaalle maksuttomia. Näistä palveluista voidaan periä maksu silloin, kun henkilö saa niihin korvausta muun lain kuin vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain nojalla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain 4 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) 8 §:n 1 momentissa tarkoitetut palvelut, 8 §:n 2 momentissa tarkoitetut tulkkipalvelut, päivätoiminta kuljetusta ja aterioita lukuun ottamatta sekä palveluasumiseen liittyvät erityispalvelut ja 11 §:ssä tarkoitetut tutkimukset ovat maksuttomia; palveluasumisen erityiskustannuksista voidaan kuitenkin periä maksu silloin, kun henkilö saa niihin korvausta muun lain kuin vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain nojalla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuasetuksen 5 §:n mukaan, milloin henkilö saa vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/87) 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun palveluasumisen erityiskustannuksiin korvausta muun lain nojalla, voidaan palvelusta periä enintään saatua korvausta vastaava maksu. Maksu ei saa kuitenkaan ylittää palveluasumisen aiheuttamia kustannuksia.

Palveluasumisen käsitteeseen eivät sisälly sairaanhoitoon ja kuntoutukseen liittymättömät kuljetuspalvelut ja muut asunnon ulkopuoliset toiminnot. Jos erityispalvelujenkaan avulla ei pystytä turvaamaan suoriutumista jokapäiväisissä toiminnoissa, ei palveluasuminen tule kysymykseen. Tällöin mahdollisuudeksi jää hoito laitoksessa. Potilaan hoidosta päättää kansanterveyslain 17 §:n nojalla terveyskeskuksen vastaava lääkäri ja erikoissairaanhoidon lain 33 §:n nojalla johtavan lääkärin antamien yleisten ohjeiden mukaan ylilääkäri tai hänen antamiensa ohjeiden mukaan muu sairaanhoitopiirin kuntainliiton lääkäri.

6.2. Palveluasuminen ja sen lisäkustannusten korvaaminen

Työ- tai toimintakykyyn liittyvän kuntoutuksen kustannuksina korvataan palveluasumisen aiheutuneet lisäkustannukset.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta on lakisääteinen elin, jonka tehtävänä on edistää tapaturmavakuutuslain mukaisen korvaustoimen yhtenäisyyttä antamalla yleisohjeita ja lausuntoja. Tapaturma-asiain korvauslautakunnan toimintaa sääntelevät tapaturmavakuutuslain (608/1948) 30 b § 1 mom, 30 c ja 30 d §, valtioneuvoston asetus tapaturma-asiain korvauslautakunnasta (965/2002) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus asioista, joista vakuutuslaitoksen on pyydettävä tapaturma-asiain korvauslautakunnan lausunto (873/2002).

Tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 7 §:n 2 momentin 7 kohdan mukaan korvataan vaikeasti vammaiselle palveluasumisesta aiheutuvista lisäkustannuksista enintään tapaturmavakuutuslain 20 §:n 2 momentissa tarkoitetun ylimmän haattalisän kaksinkertainen määrä päivältä. Säännös tuli voimaan 1.1.2005, mutta sitä sovelletaan myös ennen sitä sattuneisiin vahinkoihin.

Tapaturmavakuutuksessa vahingoittuneelle itselleen maksetaan vamman suuruuden mukaan määräytyvää haattalisää korvaukseksi niistä kuluista, jotka aiheutuvat ulkopuolisen avun tarpeesta. Näitä voivat olla esim. kuljetukset vapaa-ajalla.

Sairaanhoidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvat matkakulut korvataan tapaturmavakuutuksesta normaalisti myös silloin, kun kyseessä on palveluasuminen.

6.3. Apuvälineiden, muutostöiden ja henkilökohtaisen avustajan korvaaminen tapaturmavakuutuksen kuntoutuksena

Palveluasumisen lisäkustannuksiin eivät sisälly ne kustannukset, jotka aiheutuvat vahingoittuneen henkilökohtaisista apuvälineistä. Nämä korvataan erikseen todellisten kulujen mukaan, jos korvattavuuskriteerit täyttyvät. Sen sijaan esimerkiksi palvelutalon asukkaiden yhteiseen käyttöön tulevia apuvälineitä ja laitteita ei korvata henkilökohtaisina apuvälineinä.

Jos palveluasuminen toteutetaan palvelutalossa tai muussa usean palveluasujan erityisyyksikössä, tulee kunnan tai muun palvelun järjestäjän pyrkiä ottamaan huomioon esteettömyysnäkökohdat. Tämän vuoksi asunnon muutostöitä ei pääsääntöisesti tule korvattaviksi, mutta yksilöllisistä tarpeista johtuvat, poikkeukselliset ratkaisut korvataan.

Henkilökohtaisen avustajan kustannukset sisältyvät normitettuun korvaukseen palveluasumisesta aiheutuvista lisäkustannuksista, joten niitä ei korvata tapaturmavakuutusjärjestelmästä erikseen.

Kotisairaanhoitajan kustannuksista vakuutuslaitos korvaa ennen 1.1.2005 sattuneissa vahingoissa asiakasmaksulain mukaisen asiakasmaksun ja uudemmissa vahingoissa asiakasmaksun lisäksi ns. täyskustannusmaksun.

Palveluasumiseen siirtymistä edeltää usein asumiskokeilu, jota käytännössä korvataan todellisten kustannusten mukaan 1- 3 kuukauden ajan.

Toimintakykyyn liittyvän kuntoutuksen ohjeet päivitetään tätä ohjetta vastaavaksi ja ne annetaan myöhemmin tiedoksi korvauslautakunnan kiertokirjeellä. Ohjeet löytyvät myös Vakuutuskuntoutus VKK r.y:n kotisivuilta osoitteesta www.vkk.fi.

7. Apuvälineiden korvaaminen ulkomailla asuville

Tapaturmavakuutuslain perusteella korvausta saavien ulkomailla asuvien vahingoittuneiden tapaturmavamman vuoksi tarvitsemien apuvälineiden korvattavuuteen vaikuttavat mm. henkilön asuinvaltio ja se, onko Suomi solminut asuinpaikan kanssa sosiaaliturvasopimuksen.

7.1. EU- ja ETA-maat

7.1.1. Etuuksia koskevat säännökset

Neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 52 artiklan mukaan työntekijä, jolle sattuu työtapaturma ja joka asuu muun jäsenvaltion kuin toimivaltaisen valtion alueella, saa siinä valtiossa, jossa hän asuu luontoisetuudet, jotka annetaan toimivaltaisen laitoksen puolesta asuinpaikan laitoksesta sen soveltaman lainsäädännön mukaisesti, niin kuin hänet olisi vakuutettu siinä.

Neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 55 artiklan mukaan työntekijälle, jolle sattuu tapaturma tai joka saa ammattitaudin ja joka sen jälkeen kun on saanut oikeuden etuuksiin toimivaltaisen laitoksen kustannuksella, saa tältä laitokselta luvan palata sen jäsenvaltion alueelle, jossa hän asuu, tai muuttaa asuinpaikkansa toisen jäsenvaltion alueelle, on oikeus luontoisetuuksiin, jotka antaa toimivaltaisen laitoksen puolesta oleskelu- tai asuinpaikan laitos tämän laitoksen soveltaman lainsäädännön mukaisesti, niin kuin hänet olisi vakuutettu siinä. Aika, jolta etuudet annetaan, määrätään kuitenkin toimivaltaisen valtion lainsäädännön mukaan.

Neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72 60 artiklan ja 63 artiklan mukaan työntekijän on toimitettava asuinpaikan laitokselle todistus (lomake E123) josta ilmenee, että hänellä on oikeus saada sanottuja etuuksia.

Asetuksen termeistä

Edellä mainituissa asetuksissa etuudet jaetaan luontois- ja rahaetuuksiin. Luontoisetuuksia ovat esim. sairaanhoito, sairaanhoitotarvikkeet ja apuvälineet, rahaetuuksia taas esim. päiväraha ja haattaraha. Luontoisetuus on lähinnä ”kulukorvaus”, josta voi esittää tositteen. Esimerkkejä luontoisetuuksiksi katsottavista etuuksista on lueteltu hallintotoimikunnan päätöksessä numero 135 (1.7.1987) ja lisäksi hallintotoimikunta on antanut päätöksen numero 175 (23.6.1999) luontoisetuuden käsitteen tulkinnasta (tosin päätös koskee suoraan vain sairausvakuutuksen artikloja).

Toimivaltainen laitos on se laitos, jossa henkilö on ollut vakuutettuna hetkellä, joka ratkaisee korvausvelvollisuuden, ts. laitos, joka on vastuussa tapaturman tai ammattitaudin korvaamisesta mm. mahdollisten ansionmenetykskorvausten (rahaetuuksien) maksamisesta. Kunkin maan toimivaltaiset laitokset on lueteltu asetuksen 574/72 liitteessä 2.

Tapaturma-asiain korvauslautakunta on lakisääteinen elin, jonka tehtävänä on edistää tapaturmavakuutuslain mukaisen korvaustoimen yhtenäisyyttä antamalla yleisohjeita ja lausuntoja. Tapaturma-asiain korvauslautakunnan toimintaa sääntelevät tapaturmavakuutuslain (608/1948) 30 b § 1 mom, 30 c ja 30 d §, valtioneuvoston asetus tapaturma-asiain korvauslautakunnasta (965/2002) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus asioista, joista vakuutuslaitoksen on pyydyttävä tapaturma-asiain korvauslautakunnan lausunto (873/2002).

Toimivaltainen valtio on se jäsenvaltio, jossa toimivaltainen laitos sijaitsee.

Kunkin maan asuin- ja oleskelupaikan laitokset on lueteltu asetuksen 574/72 liitteessä 3. Suomessa asuin- ja oleskelupaikan laitos tapaturma- ja ammattitautiasioissa on Tapaturmavakuutuslaitosten liitto.

7.1.2. Menettely etuuden korvaamisessa

Käytännössä, kun henkilö asuu tai oleskelee muussa jäsenvaltiossa kuin toimivaltaisessa valtiossa, asuin- tai oleskelupaikan laitos korvaa hänelle tässä maassa syntyneet luontoisetuudet soveltamansa lainsäädännön mukaisesti, mikäli toimivaltainen laitos on antanut asuin- tai oleskelupaikan laitokselle luvan korvata luontoisetuuksia (lomake E123).

Kun toimivaltainen laitos antaa asuin- tai oleskelupaikan laitokselle luvan korvata luontoisetuuksia eli myöntää lomakkeen E123, sen tulee määrittää korvattavan vamman tai sairauden diagnoosi tarkasti ja lisäksi sen tulee harkita, kuinka pitkäksi ajaksi lupa luontoisetuuksiin voidaan myöntää ts. kuinka pitkän ajan lomake E123 on voimassa.

Koska asuin- tai oleskelupaikan laitos korvaa luontoisetuudet soveltamansa lainsäädännön mukaan, se määrittelee saamansa E123 lomakkeen puitteissa mm. sen onko henkilö vielä hoidon tarpeessa ja jos on, mitä luontoisetuuksia hänelle korvataan.

Täten asuin- tai oleskelumaassa annetusta hoidosta syntyneet laskut tulee toimittaa asuin- tai oleskelupaikan laitokselle eikä toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevalle toimivaltaiselle laitokselle.

TapLa 3545/2002 – Antopäivä 13.3.2003

R oli saanut Ruotsin toimivaltaiselta laitokselta luvan muuttaa asuinpaikkansa toiseen jäsenmaahan eli Suomeen. Koska R asui vakinaisesti Suomessa, hänen oikeutensa saada luontoisetuudet ratkaistiin Suomen tapaturmavakuutuslainsäädännön nojalla. Asiaan ei vaikuttanut se, oliko lääkekulujen korvaamista koskevan valitusasian lopputulos R:lle kielteinen vai myönteinen eikä se, että ammattitauti oli ilmennyt Ruotsissa ja että R ilmoituksensa mukaan oli Ruotsin kansalainen ja maksoi sinne veronsa.

Asuin- tai oleskelupaikan laitos korvaa luontoisetuudet toimivaltaisen laitoksen kustannuksella eli se perii maksamansa luontoisetuudet takaisin toimivaltaiselta laitokselta, ellei kyseisten valtioiden välillä ole luovuttu kustannusten korvaamisesta.

Suomi on luopunut kustannusten korvaamisesta seuraavien maiden kanssa: Pohjoismaat, Belgia, Alankomaat, Luxemburg, Yhdistynyt Kuningaskunta ja Itävalta. Tosin Itävallan kanssa on luovuttu vain asetuksen 1408/71 52 artiklan nojalla maksetuista korvauksista. Mikäli kyseessä on niin kutsuttu hoitoon hakeutuminen, kustannusten korvaamisesta on luovuttu vain Luxemburgin kanssa. Belgia ja Alankomaat ovat sanoneet irti sopimuksen vuoden 2007 alusta. (STM:n kirje 22.12.2006)

Tapaturma-asiain korvauslautakunta on lakisääteinen elin, jonka tehtävänä on edistää tapaturmavakuutuslain mukaisen korvaustoimen yhtenäisyyttä antamalla yleisohjeita ja lausuntoja. Tapaturma-asiain korvauslautakunnan toimintaa sääntelevät tapaturmavakuutuslain (608/1948) 30 b § 1 mom, 30 c ja 30 d §, valtioneuvoston asetus tapaturma-asiain korvauslautakunnasta (965/2002) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus asioista, joista vakuutuslaitoksen on pyydettävä tapaturma-asiain korvauslautakunnan lausunto (873/2002).

7.2. Muut maat

Muissa maissa asuvien kohdalla kohtuullisena korvauksena voidaan pitää rahamäärää, joka vastaisi kustannuksia vastaavissa hankinnoissa Suomessa, ellei sosiaaliturvasopimuksesta muuta johdu.

TAPATURMA-ASIAIN KORVAUSLAUTAKUNTA

Jaakko Hannula
puheenjohtaja